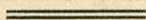

szervezése idejéig a bányászszakembereket kiképezték s ennek az iskolának közvetlen leszármazottja a mai Bányamérnöki- és Erdőmérnöki Főiskola. Úgy, hogy ezúttal *200 éves jubileumról volna szó*, amilyennel talán egyetlen más technikai főiskola sem büszkélkedhetik. Az a körülmény, hogy főiskolai jellegünket csak 1763-ban nyertük el, amikor Jacquin Miklóst nevezték ki Selmezbányára tanárnak, nem változtat az intézmény 200 éves fennállásának a tényén, aminthogy az ember korát sem számítják az érettségi vizsgától, hanem a születésétől.

Részemről melegen ajánlom ezt a tárgyat az illetékesek figyelmébe. Nemcsak a hazai szakközönségnek okozna örömet a két évszázados fennállás tényének ünnepélyes megállapítása, hanem a külföld előtt is felragyogtatná a magyar szakképzés feledésbe merült régi dicsőségének a fényét. És talán... talán: kormányunk is belátná ekkor, hogy ennek az ősi alma maternek szent joga van ahhoz, hogy felruháztassék a legmagasabbfokú tanintézet összes külső és belső ismérveivel, amelyeket összehasonlíthatatlanul fiatalabb bel- és külföldi társai már régen elnyertek!

A Magyar és a többi közép-európai országok fakeskedelmi szokványai

Írta: dr. Fazekas Ferenc

(Folytatás.)

A fizetés módja, helye, ideje.

Budapesti szokvány.

A vételár — egyéb kikötés hiányában — az átvételkor készpénzben fizetendő. Váltóval való kiegyenlítés esetén a vételár — más megállapodás hiányában — a számla keltétől számított három hónap múlva lejáró váltóval — a leszámítolási kamatok megtérítése mellett — egyenlítendő ki, ez utóbbi esetben azonban a váltó az áru kézbesítésétől számított legkésőbb nyolc napon belül átadandó, ellenkező esetben az eladó a vételárnak készpénzben való kifizetését követelheti.

A fizetésnek vagy kiegyenlítésnek helyéről és idejéről a hazai szokványok a következőket mondják: A kiegyenlítésnek a vevő kezéhez vagy pedig a megállapított helyen költség- és portómentesen kell történnie. Giroátutalás, bank- vagy postatakarékpénztári csekk- vagy más utalvánnyal eszközölt kiegyenlítések csak akkor tekintendők megtörténtnek, amikor az utalványozott a kiegyenlített összeget a címzett javára írta.

Amint ezen előzőkből látjuk, a hazai fakeskedelmi szokványoknak a fizetésekre, az ú. n. kondíciókra vonatkozó előírásai sajnálatosan szűkszavúak és felette hézagos tartalmúak. Sok-sok fontos direktíva hiányzik azokból, holott különösen a háborút követő változatos és nehéz gazdasági viszonyok folyamánként egy idevonatkozó, mindenre kiterjedő, alapos és gondos határozmány-szövegre e téren, éppen napjainkban, nélkülözhetetlen szüksége van az üzleti életnek akkor, amidőn a faforgalmat és annak a fizetésre vonatkozó módozatait is jól szabályozott, helyes mederben törekszik — saját érdekében — minél kevesebb zökkenő mellett lebonyolítani.

A bécsi szokványoknak e tárgyhoz tartozó határozmányai már részletesebb és kimerítőbb alapokat szolgáltatnak a forgalom szabályozásához.

A magyar szokványokat így a bécsi usanceokkal — általánosságban is — igen hatékonyan egészíthetjük ki. Konkrét esetekben természetesen hézagpótló forrásmunkául is jól felhasználhatjuk a bécsi szokványoknak megfelelő fejezeteit.

Egy kis elméleti összefoglalásként e helyen csak azt említjük még meg, hogy a fizetés általában történhet:

1. Készpénzfizetés mellett

- a) skontóval vagy
- b) kasszaskontó nélkül.

Skontónál azonban feltüntetendő, hogy ezen skontó

- a) a számla bruttó összege után jár-e vagy pedig
- b) hogy skontó csak a számlának közvetítési díjakkal, kifizetett fuvardíjakkal és hasonló jellegű szolgáltatásokkal kapcsolatos levonásai után fennmaradó kisebbitett összegei után számolható-e el?

Vagyis a szállítási költségek előlegezésénél levonhat-e skontót vevő az utóbb említett összegekből is vagy pedig skontó csak azon összeg után jár, melyet vevő effektív és netto fizet eladó kezeihez? Pl. ha az áru ab wg leadóállomás adatik el, — készpénzfizetés mellett, 2% skontóval. Számlaösszeg — mondjuk — 1000 pengő. Fuvarköltségeket, 300 pengőt, vevő fizette, a számlából történő levonás jogosultsága mellett. Mennyi lehet itt a skontó? A számla bruttó összege után lehetne 20 pengő, míg a nettó összeg után már csak 14 pengő lenne levonható, mint skontó. Minthogy a magyar szokványokban e kérdésre nem találunk feleletet, legjobb, ha a körlevélben már magunk előre gondolunk ilyen apróbb részlet-problémákra is.

Éppen így az esetleges részletfizetésekre vonatkozó megállapodások is pontosan írandók elő már magukban a kötlevelekben.

Készpénzfizetésen kívül történhet a fizetés

2. *meghitelezés mellett is.* Akkreditív mellett kötött ügyletelnél vevő — bizonyos időpontig visszavonhatatlanul — elhelyez vagy átutal egy bankhoz bizonyos összeget (előre meghitelezi a vételösszeget), mely összegből a bank a megnyitott akkreditív előírásaihoz híven, — rendszerint fuvarlevél-duplikátok és más megállapított elszállítási okmányok, konszignációk és számlamásolatok ellenében eladó részére a kikötött fizetéseket vevő nevében minden további nélkül teljesíti.

3. Történhetik a *fizetés hitel mellett is.* Szó lehet ilyen esetekben

a) fedezett vagy fedett hitelről, vagy

b) fedezetlen, ú. n. nyílt hitelről.

A hitelfedezet lehet:

a) Értékeknek, értékpapíroknak stb. kaucióba helyezése által; továbbá ingatlanokra történő telekkönyvi bekebelezés útján, valamint pl. kézizálog által.

b) Fedezhető a hitel váltó által is (feltéve, hogy az elfogadók bonítása jó!).

Váltóval történő fizetéseknél a kamatfizetésekre vonatkozó megállapodást is fel kell venni a kötlevélbe. Sőt már az esetle-

ges prolongációkra vonatkozóan is felfektetendő előzetesen a megállapodás már a kötlevel szövegében.

c) Fedezett hitelről beszélhetünk akkor is, ha teljes kiegyenlítésig a szállított árura vonatkozó tulajdonjogot kifejezetten fenntartja eladó, — mely esetben az áru mintegy kézizálogként szerepel.

d) Biztosítható a hitel kezesség, kezességlevél, garancia stb. nyújtása által is.

Bécsi szokvány.

Az esetben, ha „fizetés átadásnál“ köttetett ki, ilyenkor a kiegyenlítésnek a számla átnyújtása ellenében és pedig kétség esetén készpénzben, az átadással egyidejűleg kell megtörténni.

Ha kapcsolatos okmányok (mint pl. fuvarlevélmásodpéldány stb.) ellenében történő fizetésben egyeztek meg a felek, a fizetést már ezen okmányok átadása folyamán kell teljesíteni; eladó természetesen mégis továbbra is kezeskedik a teljesítésért.

Ha azonnali fizetés köttetett ki, úgy az 24 órán belül teljesítendő.

Akkreditív melletti fizetés kikötése esetén a meghitelezés — más megállapodás hiányában — szerződésszerűleg 8 napon belül megnyitandó és pedig visszavonhatatlanul a szállítási határidő tartamára, valamint a szállítandó egységekre feloszthatóan állítandó az ki. Amennyiben az akkreditív nem idejében vagy szerződésellenesen nyitattott meg, úgy eladó vevőt fizetési késedelemben lévőnek tekintheti és vele szemben a szokványokban szintén leszögezett retorziókkal élhet.

Feladóvevény ellenében kikötött fizetés ellenében a kiegyenlítés csak nyilvános szállítóvállalatoknak és nem magáncégeknek feladási okmányai ellenében követelhető, — feltéve, hogy a leszállítás ilyen vállalatokra, mint speditőrök stb. bízott.

Fuvarlevélmásodpéldány ellenébeni fizetés kikötésekor a kiegyenlítés csak olyan, a vasutaktól hivatalosan felülbélyegezett fuvarlevélmásodpéldányok ellenében követelhető, amelyeken a vagonszámok és a súlyadatok láthatók. Eladó ezen esetekben is kezeskedik a számlázott minőségek, mennyiségek és méretek helyességéért.

Számlázáradék formájában a számlára vagy a szállító-

jegyre rávezetett fizetési módzatok azáltal, hogy vevő azokat nem kifogásolja, még emellett csak akkor nyernek jogérvényességet, ha a vételárnak rendezéséről megállapodás egyáltalán nem kötöttetett vagy ha ezen záradékok a már fennálló egyességgel ellentmondásba nem kerülnek.

Ha a számla záradéka vitás vagy peres esetre olyan bírósági előírást tartalmaz, amely a fennálló megállapodással kerül ellentétbe, úgy a számlának ezen záradéka semmisnek tekintendő.

Ha az eladott áru váltóval, csekkel vagy utalvánnyal (pénztári jeggyel) egyenlítendő ki, ez esetben a megfelelően kiállított váltó, csekk vagy utalvány az árunak átvételétől vagy megfelelő kiszolgáltatásától és a számla vételétől kezdődő legkésőbbi 8 napon belül eladó kezeihez átadandó vagy megküldendő.

Ha a megállapított pénzürtékek kiszolgáltatása vagy megküldése ezen határidőn belül nem történik meg és eladó ezen késedelmet a postajárat vis major-szerű megszakításával igazolni nem tudja, úgy eladónak jogában áll — előzetesen foganatosított írásbeli figyelmeztetés után — amennyiben az ellenérték átadása vagy megküldése haladéktalanul ekkor sem történne meg — az eladást készpénzfizetéses ügyletnek tekinteni.

Eladó ezen esetben feljogosíttatik az azonnali fizetés követelésére, természetesen azonban a kiegyenlítés összegének eredetileg megállapított esedékességéig a leszámítolás megtérítése ellenében. Az escompt elszámolása azon ország hivatalos leszámítolási kamatlábának alapulvételével történik, mely ország pénzneme a fizetéshez alapul vétetett.

Ha vevőnek jogában áll választani, hogy vagy váltóval, csekkel és utalvánnyal vagy pedig — egy bizonyos skontó levonásával — készpénzben fizethessen, ez esetben eladó a készpénzfizetés részére megállapított határidő eltelte után kívánhatja csak a kiegyenlítést.

A fizetést vevő mindenkor költség- és portómentesen tartozik teljesíteni eladó vagy a kikötött hely részére. Mindenféle váltóbélyegköltséget vevő tartozik viselni.

Olyan fizetésekért, melyeket vevő az esedékesség előtt teljesített, nincs feljogosítva kamatokat vagy skontót levonásba hozni.

Eladónak jogában áll az áru kiegyenlítésénél vevőnek minden késedelméért, valamint készpénzkiadásaiért, melyeket vevő számlájára teljesített, mindezekért megfelelő kamatokat számítani fel.

Ha az adós fizetési késedelméből a hitelezőnek kára kimutathatóan nagyobb, mint a megfelelő késedelmi kamatok, úgy hitelezőnek továbbra is fennáll a joga, hogy ezen nagyobb kárát, melyhez különösképen a valuták ingadozásából előálló károsulások is tartoznak, érvényesíthesse.

A szállítmány egy részének kifogásolása még nem ad jogot vevőnek arra, hogy a nem kifogásolt rész-szállítmány kifizetését visszatarthassa.

Amennyiben a vételár külföldi pénznemben állapított meg és fizetési feltételül kifejezetten „effektív“ pénznem véte-tett alapul, ez esetben vevő a vételárat a megállapított külföldi pénznemben és pedig vagy állami bankjegyen vagy devizában tartozik kifizetni.

Ha azonban a vételár külföldi pénznemben állapított meg, de az effektív fizetés nem köttetett ki feltétlenül ezen pénznemben, úgy vevőnek jogában áll az esedékesség napján osztrák valutában vagy a teljesítési hely pénznemében eszközölni a fizetést. Ilyenkor a kikötött pénznem devizájáért az esedékesség előtti utolsó hivatalos kurzus árujegyzése veendő alapul, hozzászámítva azon bankszerű költségeket, melyek a megállapított pénznem devizájának megszerzésénél felmerültek. Vevő azonban a megállapított pénznem bankjegyével is fizethet, mégis ekkor a deviza megszerzéséhez szükséges különbözeti összeget is viselni tartozik.

Prágai szokvány.

Amennyiben más megállapodás nem köttetett, úgy „készpénzfizetés“ a számla keltétől számított legkésőbbi 14 napon belül skontómentesen teljesítendő.

Míg a bécsi szokványok váltóval történő fizetésnél 8 napi határidőt állítanak be, addig a prágai szokványoknál ezen határidő 14 napos.

Pozsonyi szokvány.

Úgy készpénzfizetés, mint váltóval, csekkel vagy utalvány-
nyal történő kiegyenlítés esetén a határidő változatlanul 8
napos.

A késedelmi kamat 8 százalékos.

Berlini szokvány.

A fizetés — más megállapodás hiányában — az áru bera-
kásától vagy elszállításától és a számla megküldésétől számított
14 napon belül és pedig skontólevonás nélkül teljesítendő.

Hamburgi szokvány.

A fizetés történik 14 napon belül készpénzben, mindenféle
levonás nélkül.

Ha az árut azonnal elkészítése után, megállapodás szerint,
eladó beraktározza, úgy a fizetés a számlának és méretjegyzé-
keknek átadása után teljesítendő.

Minden rész-szállítmány, függetlenül a többi rész-szállít-
mányoktól, — megfizetendő.

A vételár megfizetésének, valamint a vevő egyéb szolgálta-
tásainak is a teljesítési helyéül minden esetben az eladó telep-
helye tekintendő.

Késedelmi kamatok: a birodalmi banknak mindenkori
kamatlába, plusz 2 százalék.

Esseni szokvány.

A fizetés történhet, eladó választása szerint, vagy készpénz-
ben, 14 napon belül az áru átadásától kezdődően, vagy pedig
14 napon belül átadandó 3 havi elfogadvánnyal, leszámítolási
teljes kamatmegtérítés mellett.

Amennyiben a beküldött váltó tüstént nem fogadtatik el,
ez esetben a számla összege minden további nélkül esedékes.

(Folytatjuk.)